

tajille poissaoloina ja heikentyneenä tuottavuutena 85 000 euroa päivässä ja jopa puoli miljoonaa euroa viikossa.

Vuonna 2010 laaditussa Työhyvinvoinnin toimintaohjelmassa on asetettu tavoitteeksi ”nollatoleranssi” epäasiallisen kohtelun ja häirinnän suhteen. Kaikille työntekijöille halutaan taata turvallinen ja terveellinen työympäristö ja -yhteisö.

Työntekijöille tehdyn kyselyn perusteella vastaajista 23 prosenttia oli itse kokenut epäasiallista kohtelua tai häirintää. Naisista epäasiallista kohtelua ja kiusaamista oli kokenut lähes neljännes, miehistä alle viidesosa. Useimmiten kiusaaja tai häiritsijä oli kiusatun työtoveri. Esimies oli häiritsijänä neljäsosalla kiusatuista. Osalla kiusaaja oli työyhteisön ulkopuolinen; asiakas, asukas, oppilas tai potilas.

Vastaajista 38 prosenttia oli havainnut työpaikallaan muihin kohdistuvaa epäasiallista kohtelua tai kiusaamista viimeisten kahden vuoden aikana. Muihin

kohdistuvaa seksuaalista häirintää oli havainnut viisi prosenttia vastaajista.

Johtopäätökset

Työhyvinvoinnin mittariksi kaupungilla on asetettu työtyytyväisyys, jonka tulisi strategiaohjelman mukaan parantua. Viime vuosina työtyytyväisyys ei ole juurikaan parantunut vaan pysynyt suunnilleen samalla tasolla. Henkilöstö oli kyselyn tulosten mukaan vähiten tyytyväinen palkitsemisen periaatteisiin ja menettelytapoihin. Lisäksi henkilöstö toivoi palautetta esimiehiltä työssä onnistumisesta sekä keinoja työyhteisön ristiriitojen käsittelyyn.

Kaupungin työhyvinvoinnin toimintaohjelmassa on tavoitteena nollatoleranssi epäasiallisen kohtelun ja häirinnän suhteen. Tehdyn tutkimuksen mukaan kaupungin työntekijöistä 23 prosenttia oli itse kokenut epäasiallista kohtelua tai häirintää. Toisiin kohdistuvaa epäasiallista kohtelua oli havainnut 38 prosenttia vastaajista.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- henkilöstökeskuksen tulee kehittää kaupungilla käytössä olevia palkitsemisen periaatteita ja menettelytapoja, koska henkilöstö on niihin vähiten tyytyväinen.
- henkilöstökeskuksen ja Oiva Akatemian tulee järjestää esimiehille ja työntekijöille koulutusta työpaikkakiusaamisen tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi.
- työpaikkakiusaamisen tilaa kaupungilla tulee kartoittaa ja seurata tarkemmin. Henkilöstökeskuksen tulee kehittää keinoja kiusaamiseen puuttumiseksi ja sen ehkäisemiseksi.

4.1.6 ENERGIANSÄÄSTÖTOIMENPITEET

Kaupungin strategiaohjelman 2009–2012 yhtenä tavoitteena on eheyttää kaupunkirakennetta ilmastomuutokseen vastaamiseksi. Sen alakohtana on, että kaupunkirakennetta kehitetään energiaa säästävänä. Vuosien 2010 ja 2011 talousarvioiden toi-

menpiteitä olivat muun muassa sähkönkulutuksen kääntäminen laskuun asukasta kohden, sitovien energiansäästötavoitteiden laadinta hallintokunnille, energiansäästötavoitteiden jakaminen helsinkiläisille, energiansäästötavoitteiden jakaminen helsinkiläisille, energiansäästötavoitteiden jakaminen helsinkiläisille, energiansäästötavoitteiden jakaminen helsinkiläisille.

läisille sekä rakennusten energiankäytön tehostaminen.

Arvioinnissa selvitettiin keskeisten hallintokuntien energiansäästöavoitteiden saavuttamista vuonna 2011. Lisäksi selvitettiin kaupunkikonsernin muita energiansäästötoimenpiteitä sekä niistä informoimista.

Energiansäästötoimenpiteillä on ympäristövaikutusten lisäksi suuri taloudellinen merkitys. Niiden toteuttaminen aiheuttaa lisäkustannuksia, mutta niistä muodostuu pidemmällä aikavälillä säästöjä muun muassa energiakuluissa. Tästä esimerkkinä on kaupungin ulkovalaisimien pakollinen uusiminen vuosina 2010–2014, mistä aiheutuu noin 20–30 miljoonan euron kustannukset. Investointi pienentää aikanaan julkisen valaistuksen energiamenoja sähkön nykyhinnoilla noin miljoona euroa vuodessa.

Energiansäästöavoitteet hallintokunnissa

Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuonna 2010 toivomusponnen siitä, että strategiaohjelman 2009–2012 ympäristökirjauksista muotoillaan sitovia toiminnallisia tavoitteita vuoden 2011 talousarvioon. Neljälle hallintokunnalle oli asetettu energiansäästöön liittyvä sitova toiminnallinen tavoite, joten toivomusponsi toteutui. Lisäksi usealle muulle hallintokunnalle oli asetettu energiansäästöavoite ei-sitovana toiminnallisena tavoitteena. Tavoitteiden määrää tulisi edelleen lisätä vuoden 2013 talousarvioon.

Kaupungin ympäristöraportin 2010 mukaan useassa konserniyhtiössä oli kiinnitetty huomiota ympäristöasioihin, mutta erillisiä energiansäästöavoitteita raportista ei ilmennyt. Vuoden 2011 ympäristöraportti valmistuu vasta loppukeväällä 2012, joten arvioinnissa oli käytettävä pääosin vuoden 2010 tilastotietoja.

Hallintokunnille asetettiin tavoitteeksi vähentää energiankulutusta edellisvuodesta kahdella prosentilla. Vuonna 2011 tavoitteet pääosin saavutettiin,

vaikka niihin oli osin haasteellista päästä muun muassa alkuvuoden kylmän ja lumisen talven johdosta. Kaupunkisuunnitteluviraston kaukolämmönkulutus ei vähentynyt, mutta sähkönkulutus väheni. Energian säästöavoite oli sitova.

Kaupungin omistamien kiinteistöjen sääkorjattua ominaiskulutusta oli saatu alennettua vuonna 2010. Aravakiinteistöyhtiöissä kaukolämmön normalisoidua kulutusta pystyttiin vähentämään kahdeksan prosenttia vuonna 2010 verrattuna vuoteen 2009. Pitkäjänteinen energiansäästötyö on pienentänyt kaupungin omistamien kiinteistöjen sääkorjattua ominaiskulutusta vuodesta 1990 vuoteen 2010 noin 17 prosenttia. Sähkönkulutuksen vähentäminen on sen sijaan vaikeampaa rakennusten teknistyessä ja kotitalouksissa käytettävien laitteiden ja koneiden lisääntyessä. Myös kaupungin vanhahko kiinteistö-kanta asettaa haasteita energiansäästöavoitteiden saavuttamiselle. Kiinteistökannasta peräti 88 prosenttia on valmistunut ennen vuotta 1995.

Keskeisimmät energiansäästötoimenpiteet

Viime vuosina on tehty laajalti erilaisia energiansäästötoimenpiteitä. Tässä on mainittu niistä tärkeimpiä:

- Kaupungin ja valtion välistä energiatehokkuussopimusta on toteutettu.
- Lähiöprojektissa on tehty alueellisia energiatehokkuusselvityksiä.
- Asuntotuotantotoimisto on parantanut asuinrakennusten energiatehokkuutta.
- Kiinteistöjen ylläpidon Ekoteko-projekti on käynnistetty.
- Kaupunginjohtajan asettama työryhmä kartoitti Helsingin parhaat energiatehokkuuskäytännöt ja antoi niistä loppuraportin.

Kaupunki käyttää itse vain pienen osan alueellaan kulutetusta energiasta. Vuonna 2010 kaupungin osuus Helsingin alueen kaukolämmön kulutuksesta oli noin 16 prosenttia, kulutussähköstä noin 15 pro-

senttia ja lämmityssähköstä vain noin kolme prosenttia. Kuntalaisille suunnattu neuvonta on tärkeää, jotta energiansäätölle ja kasvihuonekaasujen vähentämiseksi asetetut kokonaistavoitteet saavutetaan.

Useat hallintokunnat olivat jakaneet energiansäätöinformaatiota kuntalaisille. Esimerkiksi Helsingin

Energia oli vastannut yli 110 000 asiakasyhteydenottoon vuonna 2010. Asukaskohtainen sähkönkulutus oli hieman vähentynyt vuodesta 2009 vuoteen 2010 kaupungin strategiaohjelman tavoitteen mukaisesti.

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- kaupunginhallituksen tulee lisätä hallintokuntien ja konserniyhtiöiden energiansäätötavoitteiden määrää.
- hallintokuntien tulee jatkaa energiansäätötoimenpiteitä sekä niitä koskevaa valistustoimintaa, jotta energiansäätön ja kasvihuonekaasujen vähentämisen velvoitteet saavutetaan.

4.1.7 TERVEYSVAIKUTUSTEN ARVIOINTI PÄÄTÖKSENTEOSSA

Helsingin eri väestöryhmien väliset terveyserot ovat kasvaneet. Kaupunki on ottanut strategiaohjelmassa tavoitteekseen terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen. 1.5.2011 voimaan tullut uusi terveydenhuoltolaki (313/2011, 11 §) velvoittaa kunnan ottamaan huomioon terveysvaikutukset kaikessa päätöksenteossään.

Helsingissä terveyskeskus valmisteli hallintokuntien käyttöön jo keväällä 2008 ohjeen terveysvaikutusten arvioinnista (TVA-ohje). Kaupunginjohtajan päätöksen (12.3.2008, 24 §) mukaan kaupungin hallintokuntien päätösesitysten valmistelussa otetaan käyttöön ohjeen mukainen päätösten terveysvaikutusten nopean ennakoarvioinnin malli.

Laaditun arvioinnin tavoite oli selvittää, kuinka tuttu nopean terveysvaikutusten arvioinnin ohje on Helsingin kaupungin virastoille ja laitoksille ja ovatko ne arvioineet terveysvaikutuksia päätösesitysten valmistelussa. Arviointi toteutettiin haastattelemalla

terveysvaikutusten arvioinnista vastaavaa terveyskeskuksen kehittämisjohtajaa ja erityissuunnittelijaa ja tekemällä kysely kaupungin virastoille (29 kpl) ja liikelaitoksille (6 kpl, yhteensä 35).

Terveysvaikutusten arviointi

Terveysvaikutusten arviointi tarkoittaa sitä, että valmistelussa tai päätöksenteossa tunnistetaan valmisteltavan toimenpiteen vaikutukset ihmisten terveyteen ja arvioidaan, minkälaisia nämä vaikutukset tulisivat olemaan. Terveysvaikutusten arviointi (TVA) on osa ihmisiin kohdistuvaa vaikutusten arviointia (IVA). Helsingin käyttöön ottama nopea ennakoarviointi sopii tilanteisiin, joissa tietoa päätöksen vaikutuksista on kerättävä lyhyessä ajassa tai jokapäiväisessä työssä, esimerkiksi lautakuntien esittelyn apuna. Ohjeen mukaan ennakoarviointi vie valmistelijan aikaa noin 1–8 tuntia.